

”Laari mun cd:lle on kusi- tai ale-”

Ironian käyttö rap-artisti Pyhimyksen albumissa MIKKO.

Antti Huusko

Kandidaatintutkielma

Kirjallisuus

Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2021

Ohjaaja: Juri Joensuu

Opponentti: Johanna Santala

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Antti Huusko	
Työn nimi ’’Laari mun cd:lle on kusi- tai ale-’’ Ironian käyttö rap-artisti Pyhimyksen albumissa MIKKO.	
Oppiaine Kirjallisuus	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2021	Sivumäärä 25
Tiivistelmä <p>Rap-musiikki ja hiphop-kulttuuri ovat tällä hetkellä Suomessa erittäin suosittua. Rap-musiikin lyriikat ovat monipuolisia ja oivaltavia. Niissä hyödynnetään myös monia klassisia kirjallisuuden käsitteitä, kuten ironiaa. Tässä tutkielmassa käsittelemme kuinka suomalainen rap-artisti Pyhimys hyödyntää ironiaa albumillaan MIKKO (2020) ja millaisia vaikutuksia sillä on. Ensiksi kerron hieman hiphop-kulttuurista, jonka jälkeen siirryn käsittelemään ironiaa käsitteenä. Sen jälkeen analysoin Pyhimyksen lyriikoita ja pohdin ironiaan osallistuvien henkilöiden rooleja. Lopuksi esitän tutkimuskysymyksen kautta muodostamani johtopäätökset.</p> <p>Ironia on käsitteenä hyvin laaja, jonka vuoksi olen hyödyntänyt useamman tutkijan käsityksiä ironiasta. Niiden pohjalta olen lähtenyt analysoimaan kolmea MIKKO-albumin kappaletta. Tulkintani ironiasta olen perustellut liittämällä ne teoriapohjaan. Tutkielmassa olen myös pohtinut ironian käyttäjän ja tulkitsijan rooleja.</p> <p>Lopputuloksena oli, että Pyhimys käyttää ironian keinoja laajasti. Albumissa ironia on välillä hyvin näkyvää, kun taas joissain kohdin se voi olla hyvinkin tulkinnanvaraista. Pyhimys hyödyntää ironia varsinkin huumorin keinona, mutta hän käyttää sitä myös kritiikin esittämiseen. Osittain ironia kohdistuu myös ironian tulkitsijaa ja albumin kuuntelijaa kohtaan.</p>	
Asiasanat Ironia, Pyhimys, MIKKO, Rap-musiikki, Hiphop-kulttuuri	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	3
2. HIPHOP-KULTTUURI	4
3. IRONIA KÄSITTEENÄ	5
3.1 Ironian tulkitsemisesta.....	7
4. IRONIAN KÄYTTÖKEINOT ALBUMISSA MIKKO	9
4.1. Paskooks paavi metsään?	9
4.2 V!@%#mikko	11
4.3 Laskelmoitua kakkaa.....	13
5. IRONIAN KÄYTTÄJÄ JA TULKITSIJA	15
6. PÄÄTÄNTÖ	17
8. LÄHTEET	19
LIITTEET	21

1. JOHDANTO

Kandidaatintyöni aiheen valintaa ohjasi pitkälti kiinnostukseni laululyriikoita kohtaan. Suurimpana innoittajani kirjallisuutta kohtaan onkin toiminut Juice Leskisen lyriikat ja niiden monipuolisuus. Sama innostus laululyriikoista herätti myös mielenkiintoni rap-musiikkiin. Rap-musiikissa kielenkäyttö on usein pääosassa ja lyyrisiä taitoja pidetään ylpeyden aiheena. Tämän vuoksi halusin käsitellä kandidaatintyössäni juuri rap-musiikkia. Maailmalla rap-musiikista ja hip hop -kulttuurista on tehty tutkimuksia jo 1990-luvulta asti ja Suomessa aiheesta on tehty tutkimuksia 2000-luvulta alkaen. Tutkimukset keskittyvät kuitenkin useimmiten esimerkiksi kulttuuriin eivätkä tekstit ole niissä pääosassa. Lyriikoita käsitteleviä tutkimuksia onkin tehty selvästi vähemmän. Suomenkielinen rap-musiikki on tällä hetkellä erittäin suosittu musiikkigenre Suomessa, jonka vuoksi lyriikoihin keskittyvä tutkimus on hyvin ajankohtainen.

Kandidaatin työssäni aion tutkia suomalaisen rap-artisti Pyhimyksen (oikealta nimeltään Mikko Kuoppala) lyriikoita. Tutkimuksen kohteeksi valitsin artistin uusimman albumin, *MIKKO* (2020). Albumi koostuu kolmestatoista kappaleesta. Pyhimys hyödyntää ironiaa retorisenä keinona suhteellisen paljon, jonka vuoksi päädyin valitsemaan teorianäkökulmaksi ironian käsitteen. *MIKKO* -albumilla onkin useita täysin ironiasävytteisiä lauluja, kuten esimerkiksi *v!@%#mikko*, joka kertoo musiikkibisneksestä ja taiteilijan vapaudesta. Valitsin ironian käsitteen myös, koska halusin selvittää, kuinka rap-musiikissa hyödynnetään kirjallisuuden klassisia käsitteitä, kuten ironiaa. Tutkimuskysymykseni on seuraavanlainen: kuinka Pyhimys käyttää ironiaa omissa lyriikoissaan ja mitä vaikutuksia sillä on? Tämän lisäksi pohdin myös sitä, miten albumin sanoitukset voidaan tulkita ironiseksi. Lopuksi käsitelen vielä ironian puhujan ja tulkitsijan rooleja. Tutkielmani liitteistä löytyy myös käsittelemieni kappaleiden lyriikat kokonaisina.

Kirjallisuudessa ironiaa on tutkittu erittäin laajasti. Varsinkin 1990-luvulla ironiaa koskevia tutkimuksia on tehty paljon ja ironia yhdistetään usein varsinkin postmoderniin kirjallisuuteen. Mielestäni postmodernissa kirjallisuudessa ja rap-musiikin teksteissä onkin paljon yhtäläisyyksiä, esimerkiksi juuri ironian käyttö, rajojen rikkominen, laaja intertekstuaalisuus sekä synkän huumorin käyttäminen. Rap-lyriikoissa käytettävää ironiaa ei tietääkseni ole kuitenkaan tutkittu lainkaan. Ironia on käsitteenä hyvin laaja, eikä sille ole olemassa yhtä tarkkaa määritelmää. Sen vuoksi kandidaatintyössäni olen hyödyntänyt useamman tutkijan ajatuksia ironiasta. Niiden myötä olen pyrkinyt muodostamaan kuvaa ironian käsitteestä, jonka avulla käsitelen *MIKKO*-albumin lyriikoita.

2. HIPHOP-KULTTUURI

Aluksi on syytä kertoa lyhyesti hieman hiphop-kulttuurista ja rap-musiikista maailmalla ja Suomessa. Hiphop on kulttuurina laaja ja monimutkainen, eikä sen historiaa voida määrittää tarkasti (Westinen 2014, 30). Alun perin hiphopin suosio alkoi kuitenkin leviämään Yhdysvalloissa, ensin New Yorkista muihin suuriin kaupunkeihin kuten Philadelphiaan ja Seattleen (Forman 2000, 66). Nykyisin hiphopista on tullut maailmanlaajuinen ilmiö ja se on kasvattanut suosiota varsinkin nuorten keskuudessa (Westinen 2014, 31). Myös Suomessa rap-musiikki on kasvattanut suosiotaan jatkuvasti ja suomalainen rap-musiikki on tyyliltään hyvin monipuolista ja laajalle levinnyttä (Westinen 2019, 2). Yhtenä syynä rap-musiikin suosion nopealle kasvulle onkin pidetty sitä, että hiphop-artistit nostavat aktiivisesti esille kritiikkiä yhteiskunnan ongelmakohdista (Terkourafi 2010, 2).

Tutkimuksia hiphopista on tehty 1990-luvulta saakka, mutta alussa tutkimukset keskittyivät pitkälti vain Yhdysvaltoihin (Sarkar 2009, Westisen 2014, 14 mukaan). Suomessa hiphop-tutkimusta on tehty 2000-luvulta alkaen, mutta vasta viime aikoina tutkimuksissa on ryhdytty keskittymään suomenkieliseen rap-musiikkiin (Westinen 2014, 15).

Kirjallisuudentutkimuksessa rap-lyriikoita on käsitelty Suomessa jonkin verran, mutta huomattavasti vähemmän verrattuna siihen, kuinka suosittua rap-musiikki Suomessa tällä hetkellä on.

Hiphop-kulttuuriin on yleisesti nähty kuuluvan neljä eri elementtiä: rap-musiikki, DJ, graffitit sekä breakdance. (Alim 2009, Westisen 2014, 11 mukaan). Näistä keskityn pääsääntöisesti rap-musiikkiin ja sen lyriikoihin. Rap-musiikin lyriikat ovat usein hyvin henkilökohtaisia ja artistit käsittelevät niissä usein omaa elämäänsä. Rap-musiikkiin liittyy myös vahvasti autenttisuuden käsite; artistien täytyy olla perillä hiphop kulttuurista ja sen arvoista, muuten he eivät 'pysy aitoina' lajilleen. (Westinen 2014, 63–66.) Nämä ovat mielestäni tärkeitä huomioita rap-lyriikoita käsitellessä, sillä joissain tapauksissa artistia ja lyriikoiden puhujaa voi olla vaikea erottaa toisistaan.

3. IRONIA KÄSITTEENÄ

Ironia on käsitteenä monimutkainen ja vaikeasti selitettävä. Ironiaa pidetään usein retoriikan ja kirjallisuuden käsitteenä (Barbe 1995, 171). Yleisesti ironia ymmärretään siten, että sanotaan yhtä, mutta tarkoitetaan toista. (Muecke 1970, 8.) Ironiassa on aina läsnä useampi henkilö, eikä se koskaan toteudu vain yhden henkilön toimesta. Ironisessa tilanteessa on läsnä yleensä puhuja (ironian käyttäjä), kuulija (ironian tulkitsija tai uhri) sekä yleisö. (Barbe 1995, 16.) Ironiaan osallistujat ovat kuitenkin useimmiten ironian käyttäjä sekä sen tulkitsija (Hutcheon 1995, 11). Linda Hutcheon (1995, 15) on sitä mieltä, että ironialla täytyy aina olla jokin kohde, jota usein luonnehditaan juuri ironian uhriksi.

Ironiaa voidaan määritellä tarkemmin sen luonteen mukaan. Douglas C Muecken (1970, 8) mukaan ironia voidaan jakaa esimerkiksi verbaaliseen ironiaan sekä tilanteelliseen ironiaan. Verbaalinen ironia on usein tarkoituksellista ja ironian käyttäjä hyödyntää ironiaa tietoisesti, kun taas tilanteellinen ironia on usein tahatonta, ikään kuin vahingossa tapahtuvaa ironiaa. Verbaalisessa ironiassa sanotaan toista mitä tarkoitetaan, kun taas tilanteellista ironiaa olisi esimerkiksi se, että taskuvaras joutuu varkauden kohteeksi. (Muecke 1970, 8.) Tilanteellisesta ironiasta erikoista tekee se, että siinä ei ole läsnä ironian käyttäjää, pelkästään ironian uhri sekä sivustaseuraaja, joka todistaa ironian tapahtumisen (Muecke 1970, 28). On myös olemassa rakenteellista ironiaa. Kun kokonainen teos voidaan tulkita ironiseksi, puhutaan silloin rakenteellisesta ironiasta (Salin 2003, 191).

Yksi ironian perusominaisuuksista on sen luoma kontrasti asioiden välille. Ironiassa on usein nähty olevan läsnä ristiriita siitä, kuinka asiat kuvataan ja kuinka ne todellisuudessa ovat. Mitä suurempi ero kuvauksen ja todellisuuden välillä on, sitä terävämpiä ovat ironian luomat vaikutukset. (Muecke 1970, 32.) Esimerkiksi jos kirjailija kuvaa päähenkilö hyväksi ihmiseksi sen jälkeen, kun hän on varastanut ruokaa köyhiltä henkilöiltä ilman hyvää syytä, voidaan tätä kuvausta tulkita ironiseksi. Tässä tilanteessa kontrasti on suurempi, kuin sellaisessa, jossa päähenkilö olisi esimerkiksi varastanut ruokaa rikkailta henkilöiltä, pitääkseen itsensä hengissä. Ironian peruspiirteitä on myös tietynlainen tietämättömyys. Ironian uhri uskoo täysin ironian luomaan kuvaukseen asioista ja ironian käyttäjä esittää uskovansa siihen. Ironian komedia syntyykin juuri tästä ironiaan osallistuvien tietämättömyydestä kuvauksen ja todellisuuden välisestä kontrastista. (Muecke 1970, 35.) Vaikka ristiriita ja vastakkainasettelu onkin ironiassa usein läsnä, se ei kuitenkaan enää ole sitä täysin määrittävä osa (Barbe 1995, 171).

Ironia myös etäännyttää ihmisiä toisistaan. Ironian havaitsija kokee usein ylemmyyttä ja iloa havaitessaan ironian uhriksi joutuneen tiedottomuutta todellisuuden luonteesta. (Muecke 1970, 36–37.) Myös Hutcheon (1995, 51) on sitä mieltä, että ironiassa on läsnä ihmisiä toisistaan etäännyttävä ominaisuus, sillä ironian käyttö jakaa ihmisiä eri ryhmiin; on niitä, jotka ymmärtävät ironian ja niitä, jotka sitä eivät ymmärrä. Tämän vuoksi ironian käyttö on nähty usein eliitin ja fiksojen ihmisten käyttämänä retorisenä keinona (Hutcheon 1995, 14). Ironian käyttö vaatiikin taitoa ja siihen sisältyy myös esteettinen piirre. Esimerkiksi verbaalisessa ironiassa ironia tulee luoda huolella, jotta se toimisi tehokkaasti. (Muecke 1970, 45.)

Katharina Barbe (1995, 118) näkee ironian kohteliaana tapana, jolla voidaan esittää kritiikkiä tai muuta vastaavaa. Ironian avulla puhuja tai kuulija ei niin sanotusti 'menetä kasvojaan', koska ironiassa on läsnä kaksi tarkoitusta. Todellinen tarkoitus siis naamioidaan ironialla. Merkittävä osa ironiaa onkin juuri kritiikin esittäminen (Barbe 1995, 97). Barben ajatusta tukee retorinen tulkinta ironiasta, jonka mukaan ironiaa käyttämällä voidaan pilkata jotain ylistämällä tai ylistää jotain pilkkaamalla (Salin 2003, 185). Sanotun asian todellinen tarkoitusperä kätkeytään ironian taakse, jonka myötä kritiikin esittäminen on helpompaa. Ironiaa voidaan myös käyttää suojakilpenä ja sen avulla voidaan välttyä anteeksi pyytämiseltä. Esimerkiksi nolot virheet tai huonot vitsit voidaan aina laittaa ironian piikkiin. (Hutcheon 1995, 48.) Ironiaa hyödynnetäänkin usein juuri vitseissä tai huumorissa. Ironian avulla voidaan kuitenkin myös käsitellä vaikeita asioita, joita pidetään tabuina. (Barbe 1995, 94.) Ironian myötä näitä asioita voidaan kuitenkin käsitellä etäältä.

Ironian lähitermejä ovat muun muassa satiiri, parodia sekä itseironia. Itseironiassa ironian käyttäjä ja kohde ovat samat, parodiassa jäljitellään pilkallisesti jotain tiettyä tekstityyliä ja satiirissa kritisoidaan esimerkiksi arvoja tai muuta vastaavaa. (Rahtu 2000, Reinilän 2015, 43 mukaan.) Satiirille ominaista on voimakkaan ivan ja erilaisten koomisten keinojen käyttö, joiden avulla kritiikki nostetaan esille (Kivistö & Riikonen 2012, 13). Ironian ja sarkasmin välinen suhde on ongelmallinen, ja niitä voi olla vaikea erottaa toisistaan (Ruiz & Alvarado Ortega 2013, 40). Paljon puhetta käydäänkin ylipäänsä siitä, onko sarkasmi ironiaa vai ei (Muecke 1970, 51). Sarkasmissa on usein läsnä hyvin liioiteltu ja näkyvä kielteisyyden ja siten myös monitulkinnaisuus. Siispä sarkasmin voidaan nähdä olevan hyvin lähellä ironian käsitettä. (Rahtu 2006, 60.)

3.1 Ironian tulkitsemisesta

Ironian tulkinta ei koskaan ole ilmiselvää, mutta sen tulkinnassa on paljon eroja; usein ironian tulkitseminen voi olla joko helppoa tai vaikeaa (Salin 2003, 188). Ironia voi myös käyttää apukeinona muita retorisia keinoja, kuten metaforaa (Barbe 1995, 87). Myös tämä voi osaltaan vaikeuttaa ironian tulkitsemistä. Pääpaino ironian toteutumisessa on ironian tulkitsijalla. Tulkitsija on lopulta se, joka päättää toteutuuko ironia; mikäli tulkitsija ei tunnista ironiaa tai tulkitsee sen väärin, ironia ei toteudu. (Hutcheon 1995, 43.)

Hutcheon (1995, 12) on sitä mieltä, että ironia on jotain mikä 'tapahtuu'. Ironia tapahtuu sanotun ja ei-sanotun välissä. Tapahtuakseen ironia tarvitsee näitä molempia ja niiden kanssakäymisen kautta ironian tulkitsija voi löytää ironisen viestin todellisen merkityksen. Yhdessä sanottu sekä ei-sanottu asia luovat kolmannen merkityksen, joka on juuri ironinen merkitys. (Hutcheon 1995, 58.) Tämän myötä ironiaan ei voida kuitenkaan luottaa, sillä sen ymmärtäminen on aina tulkinnasta kiinni. Ironiasta ei voida myöskään löytää vain yhtä merkitystä, juuri sen tulkinnallisuuden takia. (Hutcheon 1995, 12.) Tämän vuoksi ihmisten tulkinnat ironiasta voivatkin poiketa toisistaan, vaikka tekstin ironinen sävy olisikin yleisesti tiedossa (Rahtu 2006, 20). Ironia onkin trooppina vaarallinen. Siinä on aina läsnä väärinymmärtämisen uhka, sillä ironia vie pois turvallisuuden tunteen siitä, että sanat merkitsisivät vain sitä mitä ne sanovat. (Hutcheon 1995, 14.)

Suomalaisen väitöskirjatutkija, Toini Rahdun (2006, 25–30) mukaan ironisen tulkinnan taustalla toimivat samat piirteet, kuin kaiken muunkin kielellisen tulkinnan taustalla; tulkitsijan tarve kokea viesti koherentiksi, eli järkeväksi ja mielekkääksi. Mikäli tulkitsija havaitsee tekstissä koherenssin puutetta, eli inkoherenssia hän voi turvautua ironiseen tulkintaan. Mikäli tekstissä läsnä oleva inkoherenssi todetaan tahalliseksi, on ironinen tulkinta vielä vahvempaa. (Rahtu 2006, 30.) Tulkitsija siis selittää tekstin epämieluisat kohdat ironisella tulkinnalla ja sillä tavoin ajatus koherenssista palautuu (Rahtu 2006, 25). Lisäksi ironian tulkitsemiseen vaikuttaa vahvasti konteksti. Poikkeukset kontekstin vakiintuneista käytöksistä herättää inkoherenssia ja siten saa aikaan ironisen tulkinnan. (Rahtu 2006, 148.) Väitöskirjassaan Rahtu (2006, 46) on esittänyt ironian tulkitsemisesta ironian komponenttimääritelmän, joka kuvaa ironista tulkintaa seuraavanlaisesti:

”**Ironisessa tulkinnassa** on aina jokin 1) tavalla tai toisella **negatiivinen sanoma**, joka on tulkittava 2) **tuottajansa intention** mukaiseksi ja jolla on jokin 3) **kohde** ja useimmiten myös 4) **uhri**. Olennaista on 5) **monitulkintainen esitystapa**: jokin, joitakin tai kaikki komponenteista 1-4 tajutaan kätketyn, ja ne on siksi pääteltävä itse”.

Mikäli kaikki näistä komponenteista ei toteudu, tulkitsija ei pysty muodostamaan ironista tulkintaa (Rahtu 2006, 47).

Ironiasta mielenkiintoista tekeekin juuri sen luomat haasteet trooppina. Jo pelkkä ironian havaitseminen vaatii tulkitsijalta taitoa. Monet seikat vaikuttavat siihen, havaitaanko ironiaa. Esimerkiksi ironiaa on vaikea havaita, jos sen aiheena ovat kiistanalaiset aiheet tai jos tekstissä ei ole vihjeitä, joiden myötä ironian voisi tunnistaa (Muecke 1970, 54). Jotta ironiaa voidaan ylipäänsä edes havaita, on ironian tulkitsijalla oltava jonkinlainen käsitys kontrastista, joka on läsnä kuvauksen ja todellisuuden välillä. Tämä kontrasti voi löytyä esimerkiksi tekstin ja kontekstin väliltä. (Muecke 1970, 54.)

Barben (1995 143) mukaan on olemassa näkyvää ja näkymätöntä ironiaa. Näkymätön ironia täytyy löytää ja havaita ja sen tunnistaminen on kuulijan ja yleisön vastuulla. Näkyvässä ironiassa ironisuus on jo tuotu esille ironian käyttäjän toimesta. Ironian käyttäjä voikin sanoa suoraan, että hän on ironinen, jolloin hän ei jätä tulkinnan varaa ironisuudesta. (Barbe 1995, 141–143.) Ironia voi olla myös helposti kirjoitettua, joka tunnistetaan välittömästi tai se voi olla piilotettua jonka havaitseminen voi olla vaikeaa (Muecke 1970, 52–54). Ironia voikin johtaa kuulijoita tai lukijoita harhaan, mikäli he eivät onnistu havaitsemaan ironian läsnäoloa (Barbe 1995, 63). Ironian tulkintaa vaikeuttaa myös se, että kirjoittajan tarkoitusperää, eli intentiota ei voida koskaan tietää varmaksi. Tämän myötä on mahdoton varmistaa, onko jokin teos ylipäänsä edes tarkoitettu ironiseksi. (Salin 2003, 202.)

4. IRONIAN KÄYTTÖKEINOT ALBUMISSA MIKKO

Seuraavaksi käsittelen ironian eri käyttökeinoja Pyhimyksen albumissa MIKKO. Tarkempaa analysointia varten olen valinnut albumilta kolme kappaletta, joissa ironiaa on hyödynnetty laajemmin. Kuten todettu, ironian löytämisessä on aina kyse tulkinnasta, joten tässä esittämäni ironian keinot ovat minun tulkintojani. Pyrin kuitenkin pohjaamaan tulkintani teoreettiseen tietotaustaan. Ironiaan osallistuvista henkilöistä puhuessani käytän termejä ironian käyttäjä tai puhuja, sekä ironian tulkitsija.

4.1. Paskooks paavi metsään?

Paskooks paavi metsään? on albumin ensimmäinen kappale. Kappaleen nimi itsessään jo voidaan tulkita ironiseksi, se on retorinen kysymys eikä siihen oleteta vastausta. Tulkinnasta ironisen tekee se, että ”paskooks paavi metsään” kysymystä käytetään usein vastauksena todella ilmiselvään kysymykseen. Tällaista ironiaa voidaan kutsua konventionaalistuneeksi ironiaksi, ironinen tulkinta on siinä läsnä vakiintuneiden käyttöyhteyksien myötä (Rahtu 2006, 53). Tämän vuoksi nimi on helppo tulkita ironiseksi, jo ennen kuin on nähnyt kappaleen lyriikoita. Kappaleen nimessä oleva ironinen kontrasti on myös suuri. Tuntuisi käsittämättömältä, että korkea-arvoinen kirkon johtaja tekisi tarpeitansa metsään. Tämän vuoksi kontrasti itsessään onnistuu jo herättämään tulkitsijan mielessä havaintoja ironiasta.

Kappaleessa on myös havaittavissa itseironiaa:

No siis, susta mä en välitä, se on sale

Laari mun cd:lle on kusi- tai ale-

Mä oon susi, se on vale, oon tusinalapanen (Pyhimys 2020)

Puhujan mukaan ainoa paikka hänen omalle cd:lle on kusi- tai alelaari. Molempia paikkoja voidaan tulkita negatiivisiksi, eli puhuja ei näe arvoa omalle musiikilleen. Tulkinta itseironiasta herääkin varmasti monelle, sillä haluaako kukaan todella sijoittaa omia luomuksiaan kyseisiin paikkoihin? Itseironiaa voidaan käyttää esimerkiksi puolustuskeinona, sillä kun puhuja itse tuo esille loukkaavia huomioita itsestään, hän vie muilta mahdollisuuden esittää loukkauksia (Hutcheon 1995, 47–48). Huomionarvoista se, että kyseinen säkeistö on vielä koko levyn ensimmäinen. Koko albumi siis

aloitetaan itseironisella sävyllä; kuuntelijoiden ei tarvitse haukkua albumia, kun itse puhujakin näennäisesti tiedostaa musiikkinsa ala-arvoisuuden. Itseironiaa syntyy myös, kun puhuja kertoo olevansa susi, mutta heti perään toteaa sen olevan vale ja hän on todellisuudessa vain lapanen. Tässä ironia kohdistuu enemmänkin puhujan luonteeseen, eikä hänen musiikilliseen tuotantoonsa.

Kappaleessa ironiaa rakennetaan myös ristiriidan ja vastakkainasettelun varaan:

Koko kansan Mikko, sokee synesteetikko

Emetofobinen bulimikko Mikko (Pyhimys 2020)

Synestesiällä tarkoitetaan sitä, että henkilön tuntemat aistit sekoittuvat toisiinsa. Synesteetikko pystyy esimerkiksi havaitsemaan ääniä väreinä. (Gren, 2017, 37.) Ristiriita syntyy tässä siinä, että synestesian avulla henkilö pystyisi normaalisti näkemään maailman kenties eri tavoin kuin muut, mutta sokeuden vuoksi synestesiasta ei ole hänelle niin suurta merkitystä. Toinen niin sanottu vastakkainasettelu syntyy emetofobisesta (oksennuskammoinen) bulimikosta. Nämä parit voidaan tulkita ironian kannalta moniulotteisesti; kappaleessa ne toimivat verbaalisena ironiana. Mutta jos tällaiseen tilanteeseen törmäisi oikeassa elämässä, sen voisi tulkita tilanteelliseksi ironiaksi (Muecke 1970, 8).

Näiden kahden sanaparin myötä kuvan koko kansan Mikosta voidaan nähdä ironisoituvan. Esimerkiksi emetofobinen bulimikko on negatiivissävytteinen, sillä oksentamisen pelko tekee jo valmiiksi vakavasta sairaudesta vielä vaikeamman. Tämä saa tulkitsijan pohtimaan, millaisena koko kansan Mikko näyttäytyy. Onko se esimerkiksi mahdoton yhtälö, eli onko Mikko sellainen henkilö, ettei hän koskaan voisi olla koko kansan suosiossa? Tai onko käynyt niin, että henkilö, joka ei missään nimessä haluaisi olla monien ihmisten suosiossa on päätenyt tilanteeseen, jossa koko kansa tuntee hänet? Joka tapauksessa kuvassa koko kansan Mikosta on havaittavissa ironiaa ja sen peruspiirteitä; siinä sanotaan jotain, mikä todellisuudessa tarkoittaa jotain muuta (Muecke 1970, 32). Ristiriita kuvauksen ja todellisuuden välillä on se, joka luo koko kansan Mikosta ironisen kuvan.

4.2 V!@%#mikko

Kappale V!@%#mikko alkaa seuraavanlaisella ironisella lausahduksella:

Elämä on keitto, minä olen haarukka, haarukka, haarukka
Etsi jotain, mitä ei voi saavuttaa, saavuttaa, saavuttaa (Pyhimys 2020)

Ironia syntyy, kun puhuja kertoo elämän olevan keittoa, ja hän itse on haarukka; hänen on vaikea onnistua elämässä, koska hänellä ei ole oikeanlaisia välineitä. Tässä puhuja käyttää ironiaa itsereflektion välineenä. Hän pohtii elämäänsä ironisen tilanteen kautta, jossa hän koittaa saavuttaa jotain, mikä todellisuudessa hänelle on mahdotonta. Epäselväksi myös jää se, mitä puhuja ylipäänsä koittaa etsiä, eikä hän itsekään sitä taida tietää.

Koko MIKKO -albumin kappaleista, V!@%#mikko kappaleessa on eniten mahdollisuuksia väärinymmärrykselle, ironian epäonnistumiselle ja monitulkinnaisuudelle. Ironia voi epäonnistua, mikäli tulkitsija ei tunnista ironista lausahdusta ja ottaa sen esimerkiksi todesta (Hutcheon 1995, 43). Ironia on perusluonteeltaan monitulkinnainen, eikä siitä voida löytää vain yhtä merkitystä (Hutcheon 1995, 12). Monitulkinnaisuutta on löydettävissä heti kappaleen ensimmäisestä säkeistöstä:

Nyt kerranki puhutaan suoraan
Suoraan niinku korkkiruuvi
Suoraan niinku persut puhuu
Uskot sä mun sanaan versus huhuun (Pyhimys 2020)

Säkeistössä monitulkinnaisen tekee Perussuomalaisia käsittelevä kohta. Ensinnäkin, kun puhuja kertoo puhuvansa suoraan, kuulija myös olettaa, että nyt puhutaan suoraan. Seuraavan säkeen myötä suoraan puhuminen kuitenkin ironisoituu, mikäli puhuja aikoo puhua yhtä suoraan niin kuin korkkiruuvi. Tämän jälkeen kolmannen säkeen ymmärtäminen on pitkälti kiinni tulkitsijasta ja hänen ajatusmaailmastaan. Monet ihmiset voivat nähdä niin, että Perussuomalaiset on puolue, joka uskaltaa sanoa asioita suoraan. Tällainen näkökulma tukisi tulkintaa siitä, että puhuja aikoo sittenkin puhua suoraan. Toisaalta säe voidaan tulkita aivan päinvastaisesti, siten etteivät Perussuomalaiset puhu suoraan. Tässä kohtaa paljon painoarvoa on myös ironian käyttäjän intentiolla. Mikäli hän on käyttänyt ironiaa ja tarkoittanut, että Perussuomalaiset eivät puhu

suoraan, on olemassa väärinymmärryksen mahdollisuus. Toisaalta kyse voi olla myös ironian käyttäjän esittämästä tietämättömydestä, jossa hän esittää puhuvansa suoraan, vaikka todellisuudessa tilanne on aivan toinen (Muecke 1970, 35). Ironian käyttäjän intentiota ei kuitenkaan koskaan voida tietää varmaksi, jonka vuoksi monitulkinnaisuus pysyy säkeistössä läsnä (Salin 2003, 202).

Ironian väärinymmärtämisen mahdollisuuksia löytyy myös kappaleen kertosäkeistöstä, jossa käytetään todella rajua kieltä:

Tervetuloa raikausmetsään

Ei sua täällä raiskata

Ei salee, ei salee, ei salee ees paljo raiskata (Pyhimys 2020)

Toiseen ihmiseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta ja sillä vitsaileminen on aina vakava asia, jonka vuoksi kertosäkeen ironian tunnistaminen on tärkeää. Osittain tulkinta kertosäkeen ironiasta herää jo Rahdun (2006, 30) esittämän inkoherenssin käsitteen myötä. Mikäli tulkitsija aistii tekstissä inkoherenssia, hän pyrkii muodostamaan uuden tulkinnan, jossa inkoherenssi on paikattu koherenssilla (Rahtu 2006, 30). Kertosäkeessä inkoherenssia korjaa tulkinta ironisuudesta, eli se, että siinä sanotaan jotain, mutta tarkoitetaan päinvastaista (Muecke 1970, 8). Kertosäkeen viesti ei ole suoraan luettavissa, vaan se on piilotettu ironian taakse, joka tulkitsijan tulee havaita ironian ymmärtämiseksi. Mikäli kertosäe tulkitaan kirjaimellisesti, ironiaa ei ole tunnistettu ja silloin se on myös epäonnistunut.

Usein ironian tunnistamista varten vaaditaan kontekstin tiedostamista, tämä pätee myös V!@%#mikko kappaleessa (Rahtu 2006, 148). Kun kappaleen lyriikoita tutkii tarkemmin, on helppo huomata, että siitä löytyy paljon kommentteja musiikkiteollisuudesta: ”Siel keikutaan, listan piikis / Ne sanoo vielki friikiks mut korvaus nyt reilumpaa”, sekä ”Taiteellinen vapaus, vittu se on harha” (Pyhimys 2020). Kontekstin ymmärtämisen myötä voidaan muodostaa tulkinta, jonka mukaan kertosäkeessä puhutaan musiikkiteollisuudesta ja sen raadollisuudesta. Ironiaa käytetään kuvaamaan nuoren artistin sinisilmäisyyttä musiikkibisnestä kohtaan; se, että hänestä pidettäisiin huolta, on vain harhaa. Kappaleen puhujan voidaan siis nähdä viittaavan musiikkiteollisuuteen, eikä hän itse halua kohdistaa seksuaalista väkivaltaa kehenkään.

Kontekstin lisäksi ironian ymmärtämiseen vaikuttaa yleinen maailmantilanne. Kuten jo aiemmin todettu, ironian ymmärtäminen voi olla vaikeaa, jos se käsittelee kiistanalaisia aiheita

(Muecke 1970, 54). Ironian tulkintaan vaikuttavat myös esimerkiksi aikakausi, tilanne, yhteisö ja kulttuuri (Rahtu 2006, 31). Tämän vuoksi tulkinnat kappaleen V!@%#mikko ironisuudesta voivat muuttua jatkuvasti ja ne voivat olla hyvinkin erilaiset esimerkiksi viiden vuoden päästä tästä hetkestä.

4.3 Laskelmoitua kakkaa

Albumin toiseksi viimeisessä kappaleessa, Laskelmoitua kakkaa, ironia tuodaan eksplisiittisesti esille:

Ei tyylitajuu, ei mitään linjaa
Miten se ei tajuu vaan olla jo hiljaa
Lol, Ironista parodiaa (Pyhimys 2020)

Puhuja tuo ironian itse esille, eikä hän jätä tulkinnan varaa kappaleen ironisuudesta (Barbe 1995, 141). Ironian ollessa jo esillä, tulkitsijan tehtäväksi jää enemmänkin selvittää, mihin puhuja viittaa lyriikoilla. Sanooko hän esimerkiksi, että koko albumi on ironista parodiaa, vai viittaako hän esimerkiksi koko taiteilijauraansa? Ironian esille nostaminen voi myös saada tulkitsijan löytämään ironiaa sieltä missä sitä ei edes ole, sillä ironian havaitseminen voidaan kokea usein saavutuksena (Rahtu 2006, 23). Toisaalta ironian esille tuominen voi olla merkki siitä, että puhuja ei luota tulkitsijan omiin kykyihin tunnistaa viestin ironisuutta, jonka vuoksi hänen on täytynyt itse nostaa ironisuus näkyväksi.

Ironian esille tuomisella voi olla etäännyttäviä piirteitä. Tulkitsija voi esimerkiksi nähdä puhujan pilailevan hänen kustannuksellaan, kun hän toteaa kaiken olevan ironista parodiaa. Kohdat, jotka aiemmin on koettu mielekkäiksi, voivat sen sijaan näyttäytyä erilaisessa valossa ja aiheuttaa negatiivisia tunteita. Etäännyttävyys voi olla vielä voimakkaampaa, mikäli tulkitsija kokee puhujan olevan hänen yläpuolellaan, kun puhuja ei ole luottanut hänen kykyihinsä tunnistaa ironiaa itse. Tässä onkin kyse juuri ironian terästä; se ärsyttää ja tekee epämukavaksi, ja samaan aikaan se myös jakaa ihmisiä erilleen (Hutcheon 1995, 51).

Laskelmoitua kakkaa kappaleessa on myös läsnä satiirin piirteitä. Satiirille ominaista on erilaisten arvojen tai ihmisten kritisoiminen esimerkiksi ironian, huumorin tai kärjistyksen

keinoin (Kivistö & Riikonen 2012, 13). Kappaleessa kritisoimisen kohteena voidaan olettaa olevan hiphop kulttuuri ja autenttisuus rap-artistina:

Ei tää oo levy, tää on mokumentti
Vedet silmissä, streamistä sentti
Laskelmoin, mut miks se on väärin
Nyt mä oon miljonääri (Pyhimys 2020)

Kuten aiemmin hiphop kulttuurista puhuttaessa todettiin, rap-artistina olemiseen liittyy aina tietynlainen autenttisuus. Usein juuri artistin kaupallisen menestymisen nähdään rikkovan tätä aitona pysymisen kuvaa. Satiirimaisen kappaleesta tekeekin juuri se, että puhuja tietoisesti vastustaa hiphop kulttuurin arvoja. Puhuja kyseenalaistaa asetelmaa, jonka mukaan rap-artisti ei saisi tehdä musiikillansa kaupallista tuottoa. Satiirimaisen kappaleesta tekee myös puhujan ivallisuus asetelmaa kohtaan; hän nauraa vain vedet silmissään, aina kun hän saa musiikistaan rahaa.

Myös sana mokumentti kertoo kappaleen ironisuudesta ja satiirimaisista piirteistä. Kappale ei ole vain sitä miltä se vaikuttaa, vaan siinä on läsnä piilotettu merkitys. Se ivaa ja vitsailee arvoilla ja normeilla, joita taiteilijoille ja varsinkin rap-artisteille asetetaan. Kappaleessa puhuja on kääntänyt asetelman väärinpäin ja hän ottaa ylpeyttä sellaisista asioista, joita rap-artistin kenties tulisi normaalisti kavahtaa. Sanoitukset myös etäännyttävät puhujaa ja tulkitsijaa toisistaan. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta etäännyttämisestä on kappaleen viimeisen säkeistön säkeet: ”Oon vapaa tekee mitä vaan, ku sittenki / Mä sain teijät vihaamaan itteeni” (Pyhimys 2020). Ironista kyllä, mutta puhujan mukaan hän on saanut vapauden tehdä mitä haluaa, kun hänen kuuntelijansa ovat alkaneet vihaamaan häntä. Ja eikö myös asetelma puhujan kaupallisesta menestymisestä vaikeudu tämän myötä, mikäli hänen kuuntelijansa alkavat vihaamaan hänen musiikkiansa? Mistä hän saa rahaa, jos kuuntelijat kaikkoavat?

5. IRONIAN KÄYTTÄJÄ JA TULKITSIJA

Linda Hutcheonin (1995, 11) mukaan merkittävimmät ironiaan osallistuvat henkilöt ovat ironian käyttäjä, sekä sen tulkitsija. Näistä varsinkin tulkitsijalla on suuri rooli, sillä lopulta on hänen vastuullaan muodostaa ironinen tulkinta (Hutcheon 1995, 11). Ironiassa on aina läsnä sosiaalista kanssakäymistä, jonka vuoksi on tärkeää pohtia, kuka toimii ironian käyttäjänä ja tulkitsijana, sekä heidän välistä asetelmaansa (Hutcheon 1995, 38).

Albumissa ironian käyttäjän määrittäminen jo itsessään vaatii tulkintaa. Voidaanko ironian käyttäjänä pitää esimerkiksi taitelija Mikko Kuoppalaa, artisti Pyhimystä vai fiktiivistä hahmoa, jonka nimi on Mikko? Albumissa on läsnä paljon Mikko -nimellä leikittelyä – onhan jo albumi itsessään nimeltään MIKKO. Sen lisäksi nimi Mikko mainitaan useaan eri otteeseen, monessa eri kappaleessa. Esimerkiksi kaikissa tarkempaan käsittelyyn valitsemisani kappaleissa esiintyi Mikko -nimi. Pyhimys itse on kirjoittanut blogissaan, että hän ei kappaleissaan kerro asioita Mikkona, vaan hän hyödyntää erilaisia hahmoja. (Pyhimys 2021). Tällainen hahmo on esimerkiksi artistinimi Pyhimys. Mikko -nimen laaja käyttäminen albumissa voidaankin luonnehtia ironian keinoksi; Mikko ei ole sama kuin Pyhimys, tai kaiken takana oleva Mikko Kuoppala. Nimeen sisältyy paljon enemmän kuin aluksi näyttää. Lopulta kaikki on kuitenkin tulkitsijan näkökulmasta kiinni; on hyvin todennäköistä, että hän mieltää ironian käyttäjäksi itse Mikko Kuoppalan. Varsinkin kun otetaan huomioon hiphop kulttuurin käytänteet, jossa usein artisti ja kappaleiden puhuja mielletään samaksi henkilöksi.

Ironian käyttäjän määrittäminen on merkittävää ainakin kahdesta eri syystä. Ensinnäkin ironian käyttäjän nähdään usein olevan muita yläpuolella; käyttäjä ja tulkitsija eivät siis ole tasa-arvoisessa asemassa (Hutcheon 1995, 51). Toiseksi albumissa esiintyy todella paljon itseironiaa, jonka vuoksi ironian käyttäjän selvittäminen on tärkeää. Nämä vaikuttavat osaltaan molemmat siihen, kuinka tulkitsija havaitsee ja muodostaa ironista tulkintaa.

Tulkitsijana toimii luonnollisesti albumin kuuntelija tai lyriikoiden lukija. Sen vuoksi on mielekkäämpää pohtia enemmänkin sitä, millainen tulkitsijan asema on ja millaisia vaatimuksia tulkitsijalla voi olla ironian ymmärtämiseksi. Suurimmat vaatimukset tulkitsijalla on luultavasti albumissa olevan itseironian tulkitsemisessa. Ilman taustatietoja voi olla vaativaa tunnistaa sitä, keneen itseironisuus albumissa kohdistetaan. Tulkitsijalle voi olla myös tärkeää omata aiempaa tietoa artistin aiemmasta tuotannosta, sillä albumissa viitataan löyhästi Pyhimyksen aiempaan tuotantoon. Näin on esimerkiksi kappaleessa Paskooks paavi metsään, jossa viitataan Pyhimyksen

edellisen albumin kappaleeseen nimeltä Jättiläinen: ”Mut lopetanko kiipeemistä Jättiläisen selkään? / Paskooks paavi metsään?” (Pyhimys 2020). Lisäksi ironian havaitsemista varten tulkitsijalta voidaan olettaa hiphop kulttuurin ja sen arvojen tuntemista. Tämä koskee varsinkin kappaleita V!@%#mikko sekä Laskelmoitua kakkaa, joissa käsitellään ja arvostellaan hiphop kulttuuria ja rap-artistina olemista.

Kuten jo aiemmin todettu, ironialla on ihmisiä toisistaan etäännyttäviä ominaisuuksia (Hutcheon 1995, 51). Näin on myös MIKKO-albumissa. Ironian käyttäjää ja tulkitsijaa toisistaan etäännyttää varsinkin itseironia, joka kohdistuu albumin musiikkiin. Oiva esimerkki tällaisesta ironiasta löytyy kappaleesta nimeltään Timo Ö:

Teen lapsellista musaa, vitun teinimelodraamaa
Mut tää on minä, tietenki mua hävettää
Joku toinen hiiri sulle sinfonian säveltää (Pyhimys 2020).

Tässä ironian voidaan nähdä kohdistuvan niin puhujaan, mutta myös tulkitsijaan. Mikäli tulkitsija kokee musiikin ja sanoitukset mieleisiksi, mutta puhuja kertoo musiikkinsa olevan lapsellista teinimelodraamaa, niin eikö tällöin ironian terä osuu myös tulkitsijaan ja hänen musiikkimakuunsa? Samalla kun puhuja vähättelee omaa tuotantoaan, hän sivaltaa niitä, jotka ovat tietoisesti valinneet hänen musiikkinsa kuunneltavaksi. Itseironian tulkitsija voikin nähdä puhujan kohdistavan kommenttinsa häntä kohden, joka voi aiheuttaa etääntymistä. Tässä on kyse myös ironian perustavanlaatuisesta olemuksesta. Ironian käyttäjä ei koskaan voi tietää, kuinka hänen viestinsä tulkitaan tai kuka lopulta päätyy ironian uhriksi.

6. PÄÄTÄNTÖ

MIKKO-albumissa esiintyneestä ironiasta suuri osa oli tulkittavissa itseironiaksi, eli ironian käyttäjä ja kohde olivat sama henkilö (Rahtu 2000, Reinilän 2015, 43 mukaan). Itseironia toimii usein itsereflektion välineenä ja sillä voidaan käsitellä itselle tärkeitä ja vaikeita asioita. Juuri omakohtaisten asioiden käsittely onkin ominaista rap-lyriikoille (Westinen 2014, 64). Itseironisuus voi myös toimia ikään kuin suojakilpenä ironian käyttäjälle (Hutcheon 1995, 47–48). Laaja itseironian käyttö albumissa herätti ajatuksia puhujan roolista ja siitä, keneen itseironia lopulta kohdistuu. Koko albumin nimen ja nimien toistaminen vaikuttaa ironiselta, sillä tulkitsijalle jää epäselväksi, kuka albumin puhujana ja ironian käyttäjänä toimii. Taitelijanimi Pyhimys, taiteilijan oma nimi Mikko, albumin nimi ja kaikki muu Mikko-nimellä leikittely aiheuttaa sen, että koko albumi on tulkittava rakenteelliseksi ironiaksi. Tällöin albumi itsessään on ironinen ja sen tulkinta muuttuu, sillä ironia ei koske vain yksittäistä kappaletta.

Ironiaa käytetään usein huumorin ja vitsien välineenä ja esimerkiksi kappaleessa Paskooks paavi metsään? oli havaittavissa monia humoristisia piirteitä (Barbe 1995, 94). Ironian käyttäminen huumorin keinona keventää tunnelmaa. Sen vuoksi ironian ja huumorin yhdistäminen on yleinen tapa käsitellä haastavia aiheita tai jopa erilaisia tabuja (Barbe 1995, 94). Toisaalta ironian moniulotteisuuden vuoksi se aiheuttaa myös sen, että sanottuja asioita voi olla vaikea ottaa todesta. Ironian käyttäjästä voi tulla narri, joka lyö kaiken leikiksi (Salin 2008, 10). Kun ironian käyttäjä sanoo jotain, hänen perimmäinen viestinsä on usein vaikeasti löydettävissä, varsinkin jos ironia on käytetty huumorin keinona. Se lisää ironian tulkitsijan epäilyksiä siitä mitä on todellisuudessa sanottu tai tarkoitettu. Ironiassa sanat merkitsevät aina enemmän kuin miltä ne näyttävät olevan, ja se voi aiheuttaa tulkitsijassa epävarmuuden tuntemuksia (Hutcheon 1995, 14).

Itseironian ja huumorin lisäksi albumissa ironian avulla nostetaan esille kritiikkiä eri asioita kohtaan. Kritiikin esittämistä voidaankin pitää yhtenä ironian tärkeimmistä tehtävistä. Kuten jo aiemmin sanottu, kritiikkiä on helpompi esittää, jos se on naamioitu ironiaksi. Tällä tavoin sekä ironian käyttäjä, että uhri myös säästyvät ylimääräiseltä häpeältä. (Barbe 1995, 97.) Myös hiphop-kulttuurille ja rap-musiikille on ominaista erilaisten epäkohtien esille tuominen ja kritiikin esittäminen (Terkourafi 2010, 2). Albumissa kritiikin kohteeksi on päätynyt muun muassa musiikkibisnes sekä rap-artistina oleminen.

Kritiikin esittäminen ironian avulla on luonteeltaan erilaista kuin sen käyttö huumorin keinona. Kun ironian käyttäjä hyödyntää ironiaa arvostellakseen epäkohtia, hänen asenteensa

tilanteeseen on erilainen. Hän ei näyttäyty pelkkänä narrina, joka vitsailee kaikesta, vaan asiasta tosissaan puhuvana henkilönä. Hän vaikuttaa luotettavammalta henkilöltä, jonka päämääränä ei ole pelkästään vääntää vitsiä kaikesta ja kaikista (Salin 2008, 10). Myös viestin ymmärtämiseen ei liity niin paljon epävarmuuksia. Vaikka kappaleessa V!@%#mikko oli paljon tulkinnanvaraisia kohtia, kritiikin kohde oli hyvin selvästi esillä. On kuitenkin tulkitsijan vastuulla löytää kappaleen kontekstista vihjeet siihen, kuka tai mikä kritiikin kohteena on. Tämä luonnollisesti lisää tulkitsijan vastuuta ironisen viestin perille menemisestä. Tilanne kääntyy päinvastoin, sillä epäluotettavuus ironian ymmärtämisessä ei johdu enää puhujasta tai ironian käyttäjästä, vaan pikemminkin sen tulkitsijasta. Myös kappaleen luonne on erilainen, silloin kun siinä käsitellään yhteiskunnan epäkohtia. Tavoitteena ei ole keventää tunnelmaa, vaan pikemminkin ottaa kantaa. Toisaalta kappale voi samaan aikaan ottaa kantaa ja olla humoristinen, kuten esimerkiksi kappale Laskelmoitua kakkaa, jossa puhujan ylimielinen asema ja sanavalinnat keventävät tunnelmaa.

Lopulta kuitenkin ironian ymmärtäminen on kiinni tulkinnasta. Koskaan ei voida olla varmoja siitä, millainen teksti on tarkoitettu ironiseksi, sillä ironian käyttäjän intentiota on mahdoton selvittää (Salin 2003, 202). Sen vuoksi tulkitsija on se, joka löytää ironisen merkityksen, oli se sitten inkohereenssin tunteen vuoksi tai ironian löytämisen luoman mielihyvän takia (Rahtu 2006, 25-30). Kuten Linda Hutcheon (1995, 12) sanoi, ironia tapahtuu jossain sanotun ja ei-sanotun sekä käyttäjän ja tulkitsijan välimaastossa. Tulkitsijan tehtäväksi jää lopulta havaita ironia ja muodostaa siitä oma tulkintansa. Muuten ironia ei toteudu, käyttäjän intentiosta huolimatta. (Hutcheon 1995, 43.) Loppujen lopuksi ironia joko tapahtuu tai ei-tapahtuu, siitä ei koskaan voida olla täysin varmoja. Pyhimyksen kappaletta lainaten ironia on kuin: ”Metsän puu, joka hiljasuuden rikko / Kaatumalla ittensä päälle, tiettenki” (Pyhimys, 2020).

8. LÄHTEET

Primäärilähde:

Pyhimys. 2020. *MIKKO* Johanna Kustannus.

Sekundäärilähteet:

Barbe, Katharina. 1995. *Irony in context. Pragmatics & Beyond*. Amsterdam: John Benjamins.
<https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.1081298>.

Forman, Murray. 2000. 'Represent': Race, space and place in rap music. *Popular Music* 19(1), 65–90.

Grén, Roni. 2017. "Synesthesia, evoluutio ja taiteet : 1870-1920." *Tahiti : Taidehistoria Tieteenä* (3): 50. <https://www.finna.fi/Record/arto.013400472>.

Salin, Sari. 2003. "Vaarallinen trooppi. Ironian kaksijakoinen historia". Teoksessa *Kuvien kehässä. Tutkielmia kirjallisuudesta, poetiikasta ja retoriikasta*, toimittanut Vesa Haapala, 183–215. Tietolipas 19. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
<https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.893300>.

Hutcheon, Linda. 1995. *Irony's edge : The theory and politics of irony*. London ; New York: Routledge.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&AN=95700>.

Kivistö, Sari & H. K. Riikonen. 2012. *Satiiri suomessa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
<https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.1270639>.

Muecke, D. C. 1970. *Irony. The Critical Idiom*. London: Methuen.
<https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.210078>.

Pyhimys. 2021. "Ongelmallisen artistin ongelma". Viimeksi muokattu 3.3.2021
<https://www.pyhimys.com/2021/03/03/ongelmallisen-artistin-ongelma/>

Rahtu, Toini. 2006. *Sekä että : Ironia koherenssina ja inkoherenssina*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
<https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.1023603>.

Reinilä, Juha-Matti. 2015. "Ironia, satiiri ja suomalaisuus Ismo Alangon rocklyriikassa."
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201508042614>.

- Ruiz, Leonor & M. Belén Alvarado Ortega, toim. 2013. *Irony and humor : From pragmatics to discourse*. Pragmatics & Beyond. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&AN=1422807>.
- Salin, Sari. 2008. *Narri kertojana : Kultaisesta aasista suomalaiseen postmodernismiin*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
<https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.1112048>.
- Terkourafi, Marina, toim. 2010. *The languages of global hip-hop*. Advances in Sociolinguistics. London: Continuum.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&AN=329950>.
- Westinen, Elina. 2014a. *The discursive construction of authenticity : Resources, scales and polycentricity in finnish hip hop culture*. Jyväskylä Studies in Humanities. Jyväskylä: University of Jyväskylä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5728-5>.
- . 2014b. *The discursive construction of authenticity : Resources, scales and polycentricity in finnish hip hop culture*. Jyväskylä Studies in Humanities. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5728-5>.
- Westinen, Elina, Venla Sykäri, Inka Rantakallio, Elina Westinen, Dragana Cvetanović, Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos ja Department of Music, Art and Culture Studies. 2019. "Kuulumisen ja etnisyyden neuvottelua monimuotoisessa suomiräpissä." Teoksessa : Nuorisotutkimusseura. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/67468>
<http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202001221413>.

LIITTEET

LIITE 1: Paskooks paavi metsään? Pyhimys 2020.

No siis susta mä en välitä se on salee
Laari mun CD:ille on kusi, tai ale
Mä oon susi (se on vale), oon tusina-lapanen
Lusinu jo tarpeeks, aseena naulaan panen
Tiedät sen nimen aina asiallinen
Asiatont oleskeluu rasiallinen
Sympaattinen ku säkillinen simpanssei
Kiinnostaaks? Niinku tippaakaa ei
Uzin piippu ikkunast rullaan läpi Kantsuu
Elän tätä omaa räppifantsuu
Sit toisaalta oon kui se, suomiräpin Juice
Kerjäämässä kultasta banksuu
Koko kansan Mikko sokee synesteetikko
Emetofobinen bulimikko Mikko
Metsän puu joka hiljasuuden rikko
Kaatamalla itsensä päälle (no tietenk)

Jos joku on varmaa
Nii huomina on ihan niinku eilinen harmaa
Se on paskaa karmaa
Mä oon kai sit liian paska ihminen varmaa
Mut mä en välitä, mä en vaa välitä
Mä en välitä vittuakaa mistää
Mä en välitä, en vaa välitä
Mä en välitä vittuakaa vielkää

Ypöyksin pään sisäl vois in tappaa tän seuran
Kun taas kerran ohittamas Euran
Puutunu perse on kaukana taiteest
Tipun alas Euroopan reunalt
Mikä se on sellanen ku ei pysty stoppaa (hmm)
Onks se addikti?
Kuka itseään ihailee kuolaa omaa kroppaa
Kysyn peilikuvalta et ootsä vittu narsisti
Ei riitä myynniks, viis minbaa fyysist
Pyrkiessä ylös tippu lettiki kyydist
Mikko on maailma ja maailma on Mikko
Soita jotain tän tyylist, ei sellasta oo
En oo koskaa halunnu edes olla paras

Ainoostaa sun lemppari
Mä vast nousen sängyst ku homma menee alas
Äkänen ku alkusyksyn amppari
Tietää olevansa loppu, se on kaikille selvää
Mut liian riippuvainen ja pois menemistä pelkää
Mut lopetanko kiipeemistä jättiläisen selkää
Paskooks paavi metsään?

Jos joku on varmaa
Nii huomien on ihan niinku eilinen harmaa
Se on paskaa karmaa
Mä oon kai sit liian paska ihminen varmaa
Mut mä en välitä, mä en vaa välitä
Mä en välitä vittuakaa mistää
Mä en välitä, en vaa välitä
Mä en välitä vittuakaa vielkää

LIITE 2: v!@%#Mikko. Pyhimys 2020.

Elämä on keitto, minä olen haarukka, haarukka, haarukka
Etsin jotain mitä ei voi saavuttaa, saavuttaa, saavuttaa
Elämä on keitto, minä olen haarukka, haarukka, haarukka
Etsin jotain mitä ei voi saavuttaa, saavuttaa, saavuttaa

No niin, nyt kerrankin puhutaan suoraan
Suoraan niinku korkkiruuvi
Suoraan niinku persut puhuu
Uskotsä mun sanaa versus huhuu?
Oon sanonu jo ennenki
Oon sanonu tän kaiken vittu jo ennenki
Menestys on räppärin helvetti
Hookki on kuultu ja niin on nää versetki
Ne tulee väittää väsyneeks
Vaik oon vielki vireenis
Tylsä elämä ja valheita sävytteeks
Enkä tän jälkee ees muista omaa nimeeni
Ne kysyy "Mistä saat noita ideoita?"
Vaik ei mul ees oo mitää vitun ideoita
Pieni poika ja vitun paha noita

Sielu on myynnissä, soita! (Haloo)

Tervetuloa raiskausmetsään, ei sua täällä raiskata
Ei salee, ei salee, ei salee ees paljoo raiskata
Sinisilmänen mitään sä et nää, ei vittu saatana
Mee hanee, mee hanee, mee hanee nyt vittu saatana

Vittu Mikko, Mikko vittu, vittu Mikko
Vittu Mikko, vittu Mikko, Mikko hei
Vittu Mikko, mittu vikko, vittu Mikko
Vittu Mikko, vikko mittu, vittu hei

Oon kyllästynyt itteeni, omiin juttuihi
Omiin vitseihi aivan liian tuttuihi
Näihi sipseihi vettyneisiin
Ihmisten ilmeisiin pettyneisiin
Kelaa elämääs, ku koko ajan kehutaan
Sä olit nobody, nyt sä oot ei kukaan
Siel keikutaan, listan piikis
Ne sanoo vielä friikiks, mut korvaus nyt reilumpaa
Tää on eläintarha
Taiteellinen vapaus; vittu se on harha
Tää on raiskausmetsä
Eksy tänne jäät kii se on varmaa
Edellinen levy oli paskaa
Sitä edellinen paskaa, kaikki ne on paskaa
En osaa tehdä muuta ku paskaa
Tokaa kertaa rimmaan neljä kertaa paskaa
Kolmekasi, eikä yhtää ystäviä
Ku mä oon edellee vaa tää sama tyhmä minä
Mitä tykkäät täst itsesäälistä?
Säälittävää, mut kuuntelen säälistä

Tervetuloa raiskausmetsään. Ei sua täällä raiskata
Ei salee, ei salee, ei salee ees paljoo raiskata
Sinisilmänen mitään sä et nää, ei vittu saatana
Mee hanee, mee hanee, mee hanee nyt vittu saatana

Elämä on keitto, minä olen haarukka, haarukka, haarukka
Etsin jotain mitä ei voi saavuttaa, saavuttaa, saavuttaa
Elämä on keitto, minä olen haarukka, haarukka, haarukka
Etsin jotain mitä ei voi saavuttaa, saavuttaa, saavuttaa

Vittu Mikko, Mikko vittu, vittu Mikko

Vittu Mikko, vittu Mikko, Mikko hei
Vittu Mikko, mittu vikko, vittu Mikko
Vittu Mikko, vikko mittu, vittu hei

LIITE 3: Laskelmoitua kakkaa. Pyhimys 2020.

Ei tää oo musaa, mä vaan juttelen sulle
Musakriitikko, älä vittuile mulle
Älä tuu mun ja mun kuulijan väliin
Jätä tää albumi väliin, ne sanoo:
"Ei Mikko tiedä mitä haluis olla
Asuntolaina saa sen tekemään pakolla
Ei tyylitaju, ei mitään linjaa
Miten se ei tajuu vaan olla jo hiljaa"
Lol, Ironista parodiaa
Vähän niinku Siltsu, mut enemmän metaa
Niin radios makaa, ku saunas petaa
Ja siks en nyt mainitse Nelosmediaa
Seli seli, epäreilu peli
Miten se nyt tollee ykköseks meni
Mikään ei oo todellakaan sattumaa
Ja faktat on just niinku Heikki laulaa

Laskelmoitua kakkaa
Mun radio ja TV taas soittaa
Eikä tää kai koskaan lakkaa
Sillä pimeys aina voittaa

Ei tää oo levy, tää on mokumentti
Vedet silmissä, striimistä sentti
Laskelmoin, mut miks se on väärin
Nyt mä oon miljonääri
Mun duuni on vääristää todellisuutta
Aina sama laulu, ei mitään uutta
Ylimielisenä koitan maailmaa muuttaa
Mut samaa paskaa se radio tuuttaa
Ei sil oo välii, et mitä mä täs sanon

Arvostatsä muka jos sun arvostust anon?
Eipä tarvii kredusta kantaa huolta
Ku lipasee päättäjän pimeetä puolta
Oonks mä nyt sit paskempi artisti
Ku runkkuringille räppäävä narsisti?
Oon vapaa tekee mitä vaan, ku sittenki
Mä sain teijät vihaamaan itteeni

Laskelmoitua kakkaa
Mun radio ja TV taas soittaa
Eikä tää kai koskaan lakkaa
Sillä pimeys aina voittaa

Niin se vaan menee
Mut mä haluun kiittää kaikkii mun sponsoreita
Ja tietysti myös kuulijoita
Kaikkii joilt tää raha tulee
Raha on tärkeintä
Joten boikotoidaan yhes kaikkii aitoja artisteja
Jatketaan menestyksen tiellä kohti miljardia striimiä